

EuropaSecura 2018

**Bezpečnostní analýza
Kurdská otázka**

Tony Šimek

Matyáš Vízner

Matěj Karpíšek

Semily 2018

Gymnázium Ivana Olbrachta Semily

Nad Špejcharem 574

Kvinta

Obsah:

1 Úvod.....	3
1.1 Kurdové.....	3
1.2 Pozadí problému.....	4
2 Současná situace.....	5
2.1 Kurdistán v Turecku.....	5
2.2 Rojava, Daeš, Afrín.....	5
2.3 Autonomní Irácký Kurdistán.....	8
2.4 Kurdistán v Íránu.....	8
3 Možnosti dalšího vývoje.....	9
4 Doporučení pro EU a NATO.....	11
5 Závěr.....	12
Zdroje.....	13

Úvod:

Kurdové:

Kurdové jsou íránský národ žijící většinou ve východní Anatolii, západní části pohoří Zagros a v přilehlých náhorních plošinách, kopcích a nížinách, neboli na území států Turecko, Sýrie, Irák, Írán. Menší skupiny se nachází také v Ázerbájdžánském Nachičevanu, Arménii¹, či jsou rozesety po světě ve formě diaspory a to hlavně v Německu a ve Francii.

Jejich počty jsou z důvodu rozličných etnických, náboženských a jazykových kritérií předmětem diskuze. Obecně se však udává rozmezí 30-40 milionů lidí na Blízkém východě a další 2 miliony v diaspoře. V Turecku, Íránu, Iráku a Sýrii tvoří významnou menšinu. Rovněž je nutno poznamenat, že vyšší či nižší počty Kurdů v těchto zemích mohou sloužit i jako politický argument².

Kulturně a jazykově jsou nejednotní. Existují tři hlavní kurdské jazykové skupiny, severní kurmándží, střední sorání a jižní pehlewání. Tyto skupiny se mohou ještě dále dělit. Zápis kurdštiny se liší dle geografické polohy obyvatelstva, někteří Kurdové píší latinkou, jiní arabsky či cyrilicí³. Často jsou bilingvní a ovládají jazyk své domovské země. Jejich hlavním náboženstvím je sunnitský islám, menšinově pak islám ší'itský, súfismus, křesťanství, židovství a regionálně typické víry jezídismus a zoroastrianismus. Kurdové jsou považováni za relativně tolerantní a umírněné. Jako íránský národ jsou příbuzní sousedním Peršanům, nikoliv však Turkům a Arabům.

Ačkoliv svoji domovinu obývají po stovky až tisíce let, nikdy nedosáhli mezinárodně uznaného, národního státu. V dnešním světě jsou tak největším národem bez vlastní země.

---

¹ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29702440>

² <https://www.britannica.com/place/Kurdistan>

³ <https://thekurdishproject.org/history-and-culture/kurdish-culture/kurdish-language/>

Pozadí problému:

Kurdové byli po stovky let součástí Osmanské a Perské říše. Po Osmanské prohře v první světové válce měla být říše připravena o neturecká území. V Sévreské smlouvě z roku 1920 bylo Kurdům dle Wilsonových Čtrnácti bodů přirčeno právo na sebeurčení⁴. V tureckém Kurdistanu se mělo konat referendum o dalším směřování národa. Rozhořčení atatürkoviští nacionalisté zabránili smlouvě vstoupit v platnost. Lausannská smlouva podepsaná v roce 1923 byla pro Turky smířlivější, o Kurdistanu se již nezmiňovala. Severní kurdská území tedy zůstala Turecku. Jižní Kurdistan byl později rozdělen mezi Francii a Spojené království, respektive mezi jejich uměle vytvořená mandátní území Sýrii a Irák, čímž zajistili regionu do budoucna velkou nestabilitu. Kurdská území v Persii se nijak nezměnila. Kurdistan se tak stal součástí čtyř států.

Zdroj: <https://www.britannica.com/topic/Kurd>

⁴ „Čtrnáct bodů prezidenta Wilsona byl program amerického prezidenta Woodrowa Wilsona vyřčený na zasedání Kongresu 8. ledna 1918. Týkal se mezinárodního uspořádání světa po první světové válce z hlediska postoje Spojených států.“

Současná situace:

Kurdistán v Turecku:

Kurdské poměry v Turecku jsou velice nepříznivé už od počátků státu. Při Araratském povstání⁵ byl tureckou armádou proveden masakr několika tisíc Kurdů v Zilanském údolí. Za Dersimské rebelie byly zabity nebo nuceně přesídleny desítky tisíc lidí. Po čtyři dekády je turecká vláda v otevřeném konfliktu s PKK⁶ a jejím zakladatelem Abdullahem Ocalanem. Konflikt Turecko každoročně stojí mnoho životů a peněz, navíc dál zhoršuje vztahy mezi Kurdy a vládou. Kurdské politické strany jsou pravidelně zakazovány. Snahy o samostatnost či autonomii označovány za extremismus a vlastizrada. Do devadesátých let bylo etnikum vedeno jako „Horští Turci“ a kurdština byla ilegální. Ankara se rovněž příliš nesnaží o zlepšení ekonomického stavu Kurdistánu, region je v důsledku toho výrazně chudší než západ země⁷. Vládní politiku vůči Kurdům lze označit za etnické potlačení.

Kurdové tvoří asi 20% obyvatelstva Turecka a obývají značnou část jihovýchodu státu. Jejich průměrná porodnost je vyšší než u Turků. Pokud by bylo Kurdům ponecháno více svobody, mohli by svými počty výrazně ovlivňovat budoucnost státu, nebo dokonce prosadit svoji autonomii nebo nezávislost. Pro stále více nacionalisticky a islámsky orientovanou vládu prezidenta Erdoğana toto nepřipadá v úvahu.

Rojava, Daeš, Afrín:

V Sýrii byli Kurdové vystaveni podobným vládním represím jako v Turecku. Kurdské severozápadní a severovýchodní regiony země, dnes známé pod jménem Rojava, mají dlouhou tradici zákazu politické činnosti, nucených přesídlení, arabizace a celkově porušování lidských práv. Kurdské obyvatelstvo není tak početné jako v okolních zemích, i zde jsou ale snahy o federalizaci, případně nezávislost. Rojava je navíc bohatá na zásoby ropy.

Situaci syrských Kurdů výrazně změnila občanská válka v Sýrii. Mnoho armádou nechráněných kurdských teritorií se rychle dostalo pod správu islamistických hnutí jako Islámský stát neboli Daeš. Na obranu před teroristy byly zformovány milice YPG, Lidové

---

⁵ Araratská republika byl neuznaný stát kurdských rebelů v letech 1927-1930

⁶ Zkratka pro Kurdskou stranu pracujících. Strana představuje kurdskou snahu o nezávislost. Některé státy ji považují za teroristickou.

⁷ https://fas.org/asmp/profiles/turkey_background_kurds.htm

obránné jednotky. YPG byly dlouhou dobu jedinou ucelenou pozemní armádou bojující proti Islámskému státu. Specifické pro YPG je nasazení ženských jednotek, označovaných YPJ. YPG se v roce 2015 spojila se Syrskou arabskou koalicí do Syrských demokratických sil, momentálně jedné z hlavních stran občanské války. Silám, částečně vyzbrojených Západem, se podařilo za pomoci americké vzdušné podpory připravit islamisty o většinu územní rozlohy na severu země. Vedoucí úlohu syrských Kurdů má Sjednocená demokratická strana. Součástí Rojavy, oficiálně pojmenované Demokratická federace severní Sýrie, jsou v současnosti regiony Afrín, Džazíra a Eufrat. Konstituce Rojavy podporuje sekularismus, demokracii a rovnoprávnost⁸.

Syrské demokratické síly ovládají téměř celou hranici s Tureckem. Turecko se svojí rebelující Kurdskou menšinou nemůže dopustit existenci prosperujících, autonomních kurdských oblastí v Sýrii a Iráku, navíc ještě napojených na PKK. Turecko tedy označilo YPG za teroristy a zaútočilo na jimi držení Afrín. Turecká agrese vyvolává v regionu velké napětí⁹. Syrské demokratické síly jsou podporovány Spojenými státy. Dva významní členové NATO tak stojí na opačné straně konfliktu. Je však pravděpodobné, že Američané své kurdské spojence bránit nebudou. Postup Turecka, které dle organizací monitorujících lidská práva vraždí civilisty,

---

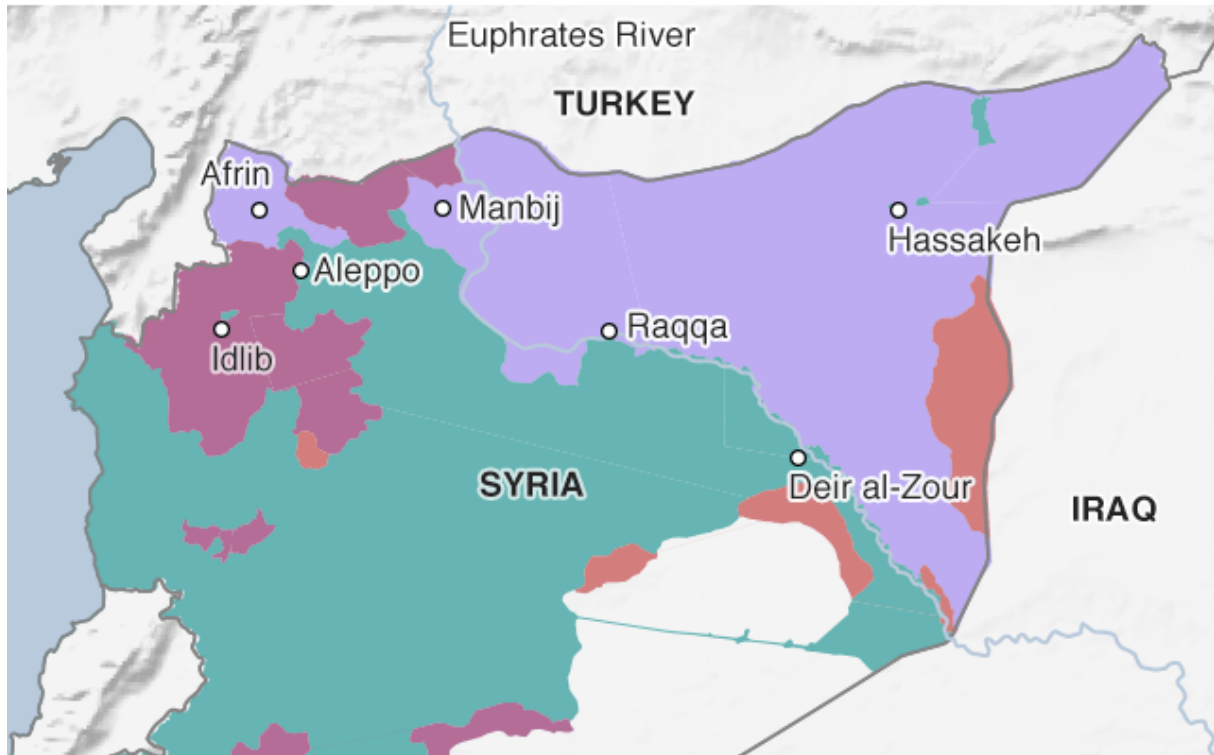
⁸ https://en.wikisource.org/wiki/Constitution_of_Rojava

⁹ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-42704542>

přesídluje obyvatelstvo a vyvolává uprchlickou krizi, je kritizován.

- Syrian Kurdish forces
- Islamic State group
- Syrian government
- Syrian rebel forces

Source: IHS Conflict Monitor, Jan 2018

Zdroj: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-42704542>

Autonomní Irácký Kurdistan:

Stejně jako v okolních státech i v Iráku zažili Kurdové přesídlování, několik povstání a na rozdíl od Turecka a Sýrie i přímé etnické vyhlazování pod režimem Saddáma Husseina. Po americké intervenci na počátku tisíciletí byla v severním Iráku ustanovena autonomní oblast, kde mají Kurdové svá práva a formu samosprávy. Pro Kurdy je to tak jediné jim přidělené území de facto posvěcené centrální vládou. Autonomní oblast s pěti miliony obyvatel má vlastní parlament a armádu Pešmergu. Nejsilnějšími vládními stranami jsou Kurdská demokratická strana a Vlastenecká unie Kurdistanu. Podobně jako YPG v Sýrii, Pešmerga byla hlavní nepřátelskou silou pro Islámský stát v Iráku. V roce 2017 zde proběhlo referendum o nezávislosti, kdy se obyvatelstvo výrazně přiklonilo k opuštění Iráku. *“From World War One until now, we are not a part of Iraq. It’s a theocratic, sectarian state. We have our geography, land and culture. We have our own language“* – Massoud Barzani, bývalý prezident Iráckého Kurdistanu¹⁰. Referendum je zatím bezvýsledné, Turecko bylo z referenda rozhořčeno a hrozilo severnímu Iráku ekonomickými sankcemi, EU ho označila za kontraproduktivní, naopak Izrael ho vítá.

Kurdistan v Íránu:

Příslušníků kurdské menšiny žije v Íránu asi 7 milionů, často jsou na rozdíl od Teheránské vlády sunnité a jejich domovina v západním Íránu patří k nejchudším částem země. Peršané mají s Kurdy z celého regionu nejlepší vztahy, což je dáno příbuzností obou národů. Hlavním boříčem vztahů je separatismus¹¹ Kurdských sunnitů, vedených skupinami PJAK a KDPI, případně s napojením na PKK. Šíitští Kurdové většinou preferují setrvání s Íránem. Teherán má paradoxně lepší vztahy s Kurdy v Iráku a Sýrii, kterým pomáhá v boji s ISIS, než s vlastním kurdským obyvatelstvem.

---

¹⁰ <http://www.middleeasteye.net/fr/news/kurds-iraq-what%20you-need-to-know-krq-erbil-kirkuk-holds-independence-referendum-iran-sanctions-609908980>

¹¹ <https://www.foreignaffairs.com/articles/iran/2017-09-26/iran-and-kurds>

Možnosti dalšího vývoje:

Současná situace na Blízkém východě dává Kurdům možnosti i početné problémy. Jejich snahy o nezávislost jsou a budou potlačovány. V Iráku a Sýrii si získali respekt a autonomii. V Turecku jsou jejich vyhlídky nepříznivé. Postoj Íránu závisí na chování kurdské populace uvnitř i mimo zemi.

Hlavním problémem Kurdů je fakt, že jsou ze všech stran obklopeni státy, které by z jejich samostatnosti neměly žádný zisk a naopak by mohly hodně ztratit. Lze předpokládat, že pokud by dosáhl samostatnosti některý ze čtyř Kurdistánů, ostatní by ho chtěly následovat a Turecko, Sýrie, Irák i Írán by razantně zostříly svoji rétoriku. Je možné, že by se proti nově vzniklému státu vojensky spojily a napjatou situaci dále zhoršily na několik dekád dopředu. Pokud by tyto státy nechtěly prolévat krev, stačilo by jim využít své geografické polohy a na Kurdistán uvalit embargo, čímž by ho ekonomicky vyhladověly.

Kurdistán by těžko hledal spojence, Spojené státy Kurdy podporují jen proti islamistům, nikoliv vůči legitimním státům. Podporu Kurdům vyjadřuje Izrael, který s nimi sdílí těžký osud a hodil by se jim umírněný ostrůvek v moři nepřátel Tel Avivu. Státy EU a NATO budou opatrné, aby nerozhněvaly svého rebelujícího a pohrdavého spojence Turecko.

Otázkou je také, jak dobře by po staletí rozštěpené kurdské obyvatelstvo fungovalo v jedné zemi, jak by byly spojeny ekonomicky různorodé regiony a jak by se podělily o vládu různé kurdské strany, milice a separatisté fungující v regionu. Vlastní stát navíc někteří Kurdové ani nechtějí. Velký, svobodný Kurdistán tak vypadá jako otázka daleké budoucnosti.

Jako realističtější a bezpečnější se zdá zvýšení autonomie v jednotlivých zemích.

Zatímco je Damašek zaneprázdněn občanskou válkou, Rojava si vybudovala dobrou pozici. Tato pozice je nyní narušována Tureckem, finální podoba Rojavy je však v rukou syrské vlády. Vyhraje-li Assad občanskou válku, společně s Ruskem a Tureckem mohou sílu Kurdů výrazně omezit. V případě, že bude chtít dát zemi zasloužený mír a nerozdmýchávat další spory, může Rojavu odměnit autonomií po vzoru Iráku.

Irák je uměle vytvořený stát sunnitů, šíitů a Kurdů. Pro fungování státu je životně důležité, aby všechny tři skupiny byly v rovnováze. Kurdské referendum je pro regionální stabilitu spíše přítěží.

Turecko a Írán stojí na pevnějším základu než Sýrie a Irák, proto si můžou dovolit jiná řešení kurdské otázky. Turecko nemusí příliš dbát na svůj mediální obraz a Kurdy může dále omezovat, přiřknutí autonomie je nepravděpodobné. Írán bude patrně zachovávat status quo a potírat separatistické skupiny.

Doporučení pro EU a NATO:

EU a NATO musí dbát hlavně na dodržování lidských práv v regionu, neboť státotvorné zásahy bez dostatečných znalostí místních poměrů často vedou k prohloubení konfliktů nebo jejich posunutí na další generace. Při porušování lidských práv je namísto uvalení sankcí, otevřená kritika státu či organizace dopouštějící se zločinů, poskytování humanitární pomoci a v krajních případech i rozhodný, spravedlivý útok na pachatele zločinů.

Kurdové se prokázali jako opravdový národ se svojí historií, jazykem, půdou a schopností samosprávy. Ačkoliv přímá nezávislost by uvrhla region do horšího stavu, EU a NATO by měli využívat lehkého diplomaticko-ekonomického nátlaku na země, které jim určitou formu autonomie nechtějí dát. Prospěšné by bylo rovněž udržování diplomatických vztahů s legitimními kurdskými představiteli a rozšiřování povědomí o tomto národu.

Otázkou pro NATO je, zdali je Turecko stále vhodné považovat za spojence a jestli je turecké členství oboustranně prospěšné. Rozdílné pohledy na geopolitiku a lidská práva mezi hlavními představiteli organizace může svět přimět k názoru, že NATO je nejednotné, těžkopádné a slabé. Osamocené Turecko by ještě více přitvrdilo svou nacionalistickou a náboženskou notu. Taktéž by hledalo spojence v Rusku, jak už to činí teď.

Častým problémem Blízkého východu i Afriky je zastaralé uspořádání hranic, ustanovených imperialisticky, nikoliv s přihlédnutím na složení a rozmístění obyvatelstva. Úkolem EU a NATO je určit perspektivnost států jako Sýrie a Irák. Podpora samostatnosti různých nesourodých skupin těchto států může zvýšit nestabilitu regionu. Naopak podpora represivních diktátorských režimů znamená stabilitu za cenu rozsáhlého porušování lidských práv. Jakmile se EU a NATO v některém konfliktu angažují, měly by postupovat ve jménu dlouhodobého řešení, neboť časté střídání rozhodnutí a stran může vést k vytvoření mocenského vakua pro extremistické skupiny.

Závěr:

Před stoletím, při zrodu moderní kurdské problematiky, byl Kurdistan jen okrajovou, horskou oblastí několika říší. Dnes se v důsledku globalizace a propojení zemí kroky učiněné v Kurdistanu nepřímo dotýkají celého světa.

Kurdská otázka je současně otázkou práva národů na sebeurčení a toho, jestli je ono sebeurčení pro národ tím nejlepším řešením. Otázka testuje momentální uspořádání světa a ukazuje, že geopolitika prochází neustálým vývojem. Řešení bude dále formovat národy v místech, kde z historických důvodů ještě nevznikly ucelené národní státy. Rovněž ukazuje, že hranice mohou vzniknout stejně rychle, jako zaniknout, a to i v dnešním světě.

Zdroje:

<https://www.britannica.com>

<https://www.wikipedia.org/>

<https://www.bbc.co.uk/>

<https://thekurdishproject.org>

<https://fas.org>

<https://www.foreignaffairs.com>

<http://www.middleeasteye.net>

<http://www.france24.com/en/>

<https://www.youtube.com/>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

<https://www.thoughtco.com/>

<https://en.wikisource.org>

<https://www.theguardian.com>

<https://www.nytimes.com/>

<https://www.britannica.com/place/Kurdistan>

<https://www.britannica.com/topic/Kurd>

<http://www.middleeasteye.net/news/kurds-iraq-what%20you-need-to-know-krq-erbil-kirkuk-holds-independence-referendum-iran-sanctions-609908980>

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-42704542>

<https://www.thoughtco.com/current-situation-in-syria-2353567>

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29702440>

<https://www.nytimes.com/2018/03/10/world/middleeast/syria-kurds-turkey-rojava-abdullah-ocalan.html>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>

<https://thekurdishproject.org/history-and-culture/kurdish-culture/kurdish-language/>

https://fas.org/asmp/profiles/turkey_background_kurds.htm

https://en.wikisource.org/wiki/Constitution_of_Rojava

<https://www.foreignaffairs.com/articles/iran/2017-09-26/iran-and-kurds>

Písemný kontakt s kurdskými diskutujícími na internetu.